

คำชี้แจง

เอกสารนี้เกิดขึ้นจากความร่วมแรงของอาสาสมัคร ที่ร่วมกันถอดเสียงและตรวจทานในเบื้องต้น ซึ่งบางส่วนยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตรงตามเสียงที่ ท่านพุทธทาสภิกขุได้บรรยายไว้

ด้วยคุณค่าแห่งธรรมและงานที่ร่วมกันทำในครั้งนี้ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ ได้พิจารณาเห็นว่างานธรรมในรูปแบบเอกสารทั้งหมดนี้ แม้จะยังไม่ได้ตรวจทานแก้ไขเนื้อหาอย่างถึงที่สุด แต่ก็ควรที่จะนำออกเผยแพร่ให้กว้างขวาง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจใฝ่ธรรม จะได้มีข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมควบคู่กับเสียงธรรม โดยพร้อมกันนี้ทางทีมงานจะดำเนินการตรวจทานแก้ไขเนื้อหาทางถอดเสียงทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อให้ธรรมที่เผยแพร่มีความถูกต้องและสมบูรณ์

เอกสารนี้ไม่สงวนสิทธิ์สำหรับการเผยแพร่เป็นธรรมทาน หากพบข้อควรแก้ไขปรับปรุงสามารถแจ้งมาได้ที่ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญตามที่อยู่ติดต่อด้านล่างนี้

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ ถนน นิคมรณไฟสาย ๒ แขวง/เขต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทร ๐-๒๙๓๖-๒๘๐๐ โทรสาร ๐-๒๙๓๖-๒๙๐๐ E-Mail: archives@bia.or.th

รหัส	2815300905000	รายชื่อ	โอบาทพระทำวัตรประจำปี
วันที่แสดง	05/09/2530	ชื่อเรื่อง/ชุด	
ผู้ถอด	วิฑวัช วงศ์พิศาล	ผู้ตรวจทาน	
หมายเหตุ			

ตามความหมายของผ้าป่า ชักเมื่อใดก็ได้ อนุโมทนาะไว้คราวเดียวกัน เสร็จเรื่องของผ้าป่า (บท สวดมนต์)

อะหัง ทมะมี ตุงเห หิปีเม ตะมิตะกัง (อามะ ภัณฑ) ภายกรรม วจิกรรม มโนกรรม มีโทษนำดีเตือน อันใด ถ้ามีอยู่ในระหว่างสองฝ่าย ขอให้เป็นอโหสิกรรม ด้วยการทำสามัคคีธรรมวันนี้ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป จง กราบเท้าเข้าสู่พระนิพพานเทอญ (สาธุ)

กระผมขอโอกาส กล่าวคำอนุโมทนา พระเถรานุเถระทั้งหลาย โดยธรรมวินัย ของอนุโมทนาเป็นอย่าง ยิ่งในการกระทำเช่นนี้ เป็นอริยะวังสะปะติปะทาที่พระอริยะเจ้าทั้งหลายเคยปฏิบัติมา เพื่อความมั่นคง รุ่งเรือง สุขสวัสดิ ของหมู่ของคณะ นี้เรียกว่าส่วนธรรมวินัย ของอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง เมื่อก้าวโดยส่วนตัว ขอขอบพระคุณ ขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในการจะได้แสดงสามัคคีธรรมเช่นนี้ ขอให้เราถือว่า วันพิเศษมาพบ กันในลักษณะเช่นนี้ จงเป็นไปเพื่อความมั่นคงแห่งพุทธบริษัท ซึ่งหมายถึงแห่งพระพุทธานุชาด้วยเป็น แน่นอน ศาสนามั่นคง พุทธบริษัทมั่นคง พุทธบริษัทมั่นคง ศาสนามั่นคง ขอให้เราได้แสดงน้ำใจ ซึ่งเป็นความสมัครสมานสามัคคีพร้อมใจกันจรโลงพระพุทธานุชา ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ว่าทำอย่างไร จะได้มีความตั้งมั่นแห่งพระศาสนาและสังคมแห่งพุทธบริษัท ขอประกาศชักชวนทั้งหมด ทั้งสิ้นทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ว่าจงได้อาศัยหลักแห่งอริยะวังสะปะติปะทา ที่เรียกว่าการทำวัตร การทำวัตรซึ่ง จะทำนี้เอง ซึ่งมีความหมาย 3 ประการ

ข้อที่ 1 แสดงความเคารพในฐานะที่ควรเคารพ

ข้อที่ 2 ขอโทษและอดโทษซึ่งกันและกัน

ข้อที่ 3 แลกเปลี่ยนส่วนบุญซึ่งกันและกัน

นี่เป็นความหมายของการทำวัตรแต่โบราณกาลมานานมาไม่ทราบว่ามีร้อยปีพันปีมาแล้ว ขอให้
มนุษย์ทั้งหมดถือหลักการอันนี้ และโลกนี้จะมีแต่สันติภาพ

ข้อที่ 1 ขอให้แสดงความเคารพตามฐานะที่ควรเคารพ เวลานี้ในโลกจะไม่มีใครเคารพใคร พุดจา
ก้าวก่ายจ้วงจาบ ไม่มีสูง ไม่มีต่ำ ไม่มีมีความเคารพ อย่าเอ่ยชื่อเลย แต่ว่ายังมีอยู่ปรากฏ ไม่มีมีความเคารพ และสูง
ต่ำ ดูตามหน้าหนังสือพิมพ์ ดูจากคำทักทาย ไม่มีการแสดงความเคารพ จนมาถึงหลักอริยะวัง สะปะติปะทา
เคารพแก่บุคคลอื่นตามฐานะที่ควรเคารพ สูงกว่าก็เคารพไปตามแบบสูงกว่า เสมอกันก็เคารพไปตามแบบ
เสมอกัน ต่ำกว่าก็จงเคารพในฐานะที่ต่ำกว่า แม้แต่เด็ก ๆ ก็เคารพในความที่เป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์คนหนึ่ง
เคารพในความที่เป็นเด็ก มีคุณธรรมอย่างเด็ก เรียกว่า เคารพให้ถูกต้องหมดทั้ง 3 สถาน สูงกว่า เสมอกัน และ
ต่ำกว่า และก็จะไม่มีปัญหา ไม่มีแ่ง มีเสี้ยนหนามที่จะหยอกคำซึ่งกันและกันเหมือนในหน้าหนังสือพิมพ์

ข้อที่ 2 ขอโทษและอดโทษ นี่เป็นธรรมดา ของคนธรรมดา เรียกว่ายังมีธรรมดามีกิเลส มีอะไรตาม
ธรรมดา ย่อมล่วงเกินด้วยใจ ด้วยวาจา ด้วยกิริยาท่าทาง บางทีก็มีอยู่ในใจ ล่วงเกินดูหมิ่นดูถูกอะไรนี่ก็เรียกว่า
ล่วงเกิน ถ้าปรากฏว่ามีการล่วงเกินโดยวิธีใด แล้วก็ขอให้ขอโทษ ขอโทษ ผู้ที่ได้รับการขอโทษก็จะอดโทษ
อดโทษ อดโทษ ไม่ถือไว้โดยประการใด เลยเป็นผู้ที่ไม่มีโทษในระหว่างกันและกันทั้งสองฝ่าย อยู่ด้วยความ
สะอาด บริสุทธิ์ หมดจด เกลี้ยงเกลา ไม่มีเวรไม่มีภัย มีแต่จิตใจที่บริสุทธิ์ มีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
โดยสมบูรณ์ ขอให้ประชาชนทั้งหลายถือหลักขอโทษและอดโทษ อย่าให้น้อยหน้าประเทศญี่ปุ่น คนญี่ปุ่น
เค้ามีชื่อเสียงว่าขอโทษ ขอโทษ นี่เป็นเรื่องที่น่าดูแหละ เราก็เหมือนกันแหละ อย่ามีอะไรที่เก็บอยู่ในใจแล้ว
เป็นโทษ เป็นโทษนี่ไม่ดีแน่ อย่าให้มีโทษอะไรติดอยู่ แม้แต่กับผู้อื่นเลย จะญาติก็ดี ไม่เป็นญาติก็ดี เดี่ยวนี้มัน
มีข้อข้องใจระแคะระคายกินแหนงแคลงใจ แม้แต่กับญาติ กับพี่น้อง ท้องเดียวกันก็มี ขอให้จัดการให้หมด ให้
เกลี้ยงเกลาให้หมด อย่าให้มีโทษอันใดเหลือ ขอพูดว่าแม้แต่คำสอนของพระเยซู เป็นคริสต์ ก็ยังว่ากลับไป
บ้าน ไปจัดการ ขอโทษ ล้างโทษ ล้างเวรญาติพี่น้องทั้งหลาย เสียก่อนแล้วค่อยมาบูชาพระเจ้า ยังไม่ควร
จะมาบูชาพระเจ้า ถ้ายังมีโทษ ข้องใจ ขัดใจ หมองใจ อะไรอยู่กับใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะกับญาติพี่น้อง
คริสต์เดียนถือหลักนี้ เรายังถือหลักนี้ ไม่แพ้ ไม่น้อยหน้า ไม่มีความรู้สึกขัดข้องหมองใจ กินแหนง หรือว่า
ระแคะระคายอะไรกันอยู่ ในญาติก็ดี ไม่ใช่ญาติก็ดี ด้วยการขอโทษและอดโทษ เมื่อขอโทษแล้ว อย่าถือไว้

ซึ่งกันและกัน ให้ทุกส่วนและทุกฝ่ายมีความสุขกายสบายใจ เจริญงอกงามอยู่ตลอดไป หัวใจและความหมายของการทำวัตรก็มีเช่นนี้

วันทามิกันเต นี้ก็ขอแสดงความเคารพ

สัพพัง อะปะราหัง ทมะมัง ทมะเม ภันเต ก็ขอโทษ

มะชา กะตัง ฆุนยัง ก็แลกเปลี่ยนส่วนบุญซึ่งกันและกัน

ขอให้ถือเอาความหมาย 3 ความหมายนี้เป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินกิจการในครอบครัวนั้นแหละ ในครอบครัวแหละ จึงมีหลักเกณฑ์อันนี้ เคารพ อุดโทษ ยินดีแลกเปลี่ยนส่วนบุญซึ่งกันและกัน ในบ้านเมืองก็เหมือนกัน ในประเทศทั้งประเทศก็เหมือนกัน ถ้าทำได้ สามารถทำได้ก็พยายามจะทำให้ทั้งโลก ทั้งโลกให้เคารพซึ่งกันและกัน อุดโทษซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความดีซึ่งกันและกัน และจะหมดปัญหาของมนุษย์ จะไม่มีเหลือ จะมีแต่ความสุขความเจริญ เพราะฉะนั้นจึงขอถือโอกาสนี้ ขออัญเชิญท่านทั้งหลาย ที่มาเยี่ยมชม โมงค์เป็นประจำปี ทุกปี ๆ ให้เป็นโอกาสที่เอาตามาขออัญเชิญว่าจงใช้หลักเกณฑ์ 3 ประการนี้ เป็นเครื่องดำเนินชีวิตกันทุก ๆ คน ในระดับบุคคล ในระดับครอบครัว ในระดับบ้านเมือง ในระดับประเทศชาติ ในระดับโลกเลย จงถือหลักเกณฑ์ 3 ประการนี้เท่านั้นแหละพอ พอเกินกว่าพอ เพราะทั้งหมดนั้น รวมกันเข้าแล้วเป็นความไม่เห็นแก่ตัว 3 ประการนั้นนะ เคารพก็ดี อุดโทษก็ดี แลกเปลี่ยนส่วนบุญก็ดี คือความไม่เห็นแก่ตัว เมื่อไม่เห็นแก่ ก็ไม่เกิดกิเลส ก็จะไม่มีการเบียดเบียนตัวเองให้เดือดร้อน ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน ขออัญ ขออัญว่าทุก ๆ ท่าน จงได้โปรดรับฟัง ความคิด ความเห็น ความปรารถนาอันนี้ กลับไปด้วย ทุก ๆ ท่าน ทุก ๆ คน ทุก ๆ ท่าน ทุก ๆ คน จงใช้หลักการของอริยะวัง สะปะดิปะทา ในการทำวัตรในพรรษา โดยมีหัวใจว่าเคารพที่ควรเคารพ อุดโทษโดยประการทั้งปวง แลกเปลี่ยนส่วนบุญ ความดี ความงาม ความเจริญซึ่งกันและกัน และปฏิบัติให้ได้จริง ๆ อย่าให้เหลือเป็นระแคะระคายอยู่ในใจเลย ก็จะมี ความเจริญ ทั้งสองฝ่าย ทั้งฝ่ายตนเอง และฝ่ายผู้อื่น เมื่อทุกคนเจริญ พุทธบริษัทเจริญ ตั้งมั่นดี พุทธศาสนาก็ตั้งมั่นยิ่ง ๆ เพราะตั้งมั่นอยู่บนการกระทำของพุทธบริษัท ตามที่พระพุทธเจ้าว่า ศาสนาจะเจริญหรือจะเสื่อมก็ตาม อยู่ที่พุทธบริษัท ไม่ได้อยู่ที่ปัจจัยภายนอกอื่นใด ไม่ได้เกี่ยวกับศาสนาอื่น ไม่ได้เกี่ยวกับใครที่ไหน ไม่ได้เกี่ยวกับศีลางเทวดาที่ไหน อยู่ที่การกระทำของพุทธบริษัทนั่นเอง ขอให้พุทธบริษัทมีหลักการอันมั่นคง ยืนยง ยืนหยัดอยู่ในลักษณะที่มั่นคงดังที่กล่าวมานี้ แล้วทำสัพ สัพ สัพ สัพกันไปจนเรียกว่า อริยะวัง สะปะดิปะทา ปะ

ดิปะทาของพระอริยะเจ้า แห่งการสืบอายุของพระอริยะเจ้า อริยะวังสะ นะคือวงศ์ของพระอริยะเจ้า เป็น การปฏิบัติที่จะสืบวงศ์ของพระอริยะเจ้า ยังคงมีอยู่ในโลก ตามพระพุทธภาษิตว่า ถ้ายังมีการปฏิบัติดีปฏิบัติ ขอบอยู่เพียงใด โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์ ขอร้อง ขอวิงวอน ขอปลุกความรู้สึกอันนี้ขึ้นมาทุกปี ทุกปี ทุกปี ที่ได้มาเชื่อมสวนโมกข์ ปลุกความรู้สึกอันนี้ให้เข้มข้นขึ้นมาไว้ทุกปี ทุกปี ทุกปี จะได้ปฏิบัติตามไป โดยไม่รู้สีกตัว ไม่รู้สีกตัวก็ยังทำได้ เพราะมีอยู่ในใจ ก็คลบนดาลให้เป็นไป เป็นการกระทำที่สมบูรณ์ จะมีความ สุขความเจริญส่วนตัว มีความมั่นคงเจริญแห่งสังคม และแห่งพระพุทธศาสนา และแห่งโลกด้วย จึงขอประกาศความรู้สึกว่า โดยธรรมวินัยของอนุโมทนาในการที่มา อุตสาห์มากันด้วยความเหนื่อยยากลำบาก ทุกปี ขออนุโมทนา ขออนุโมทนา ขออนุโมทนา โดยส่วนตัวนี้ ขอขอบพระคุณ ขอบพระคุณ ขอบพระคุณ อย่างยิ่ง แม้จะมาด้วยลักษณะใดก็ตาม แม้จะมาในลักษณะจะให้เกียรติหรืออะไรก็ตาม ขอขอบพระคุณ ขอบพระคุณ จึงขออนุโมทนาและขอขอบพระคุณ ในการที่เพื่อนมนุษย์ เพื่อนเกิดแก่เจ็บตาย ได้ประพุดติดต่อกันและกันในลักษณะเช่นนี้ ขออนุโมทนา และขอขอบพระคุณ และขอแสดงความหวังว่า คงจะได้ตั้งใจรับเอาไปปฏิบัติให้เกิดผลตามที่กล่าวแล้วทุก ๆ ประการ มีความสุข เจริญงอกงามในพระศาสนาของสมเด็จพระบรมศาสดาอยู่ทุกที่พาราตริกาลเทอญ (สาธุ)

ที่นี้อีกอย่างหนึ่ง พิเศษนอกเรื่อง ก็คือว่า ที่กลับก็กลับ ที่ไม่กลับก็ขอให้ได้มีโอกาสปรึกษาหารือการทำงานที่จะทำเพื่อถวาย เป็นพุทธบูชาต่อไป เป็นพุทธบูชาต่อไป ขอให้ประชุมกัน ประชุมกัน ปรึกษาหารือกิจการงานหน้าที่ที่จะได้ทำให้เจริญ งอกงาม ก้าวหน้า ต่อไป ต่อไป

.....